

R O Z D Z I A Ł XII.

Opisanie ogólne.

Opisanie ogólne sporządza się wszystkich obrębów do jednego zarządu należących, jak np. w lasach rządowych jednego leśnictwa, lub jednej straży. Celem tego opisania jest: ogółowe wykazanie wszystkich stosunków i okoliczności mogących wpływać na gospodarstwo i dochody z lasów, które przeto wykonywający plan gospodarczy poznać ma potrzebę. Służy ono zarazem do usprawiedliwienia obranego planu gospodarczego.

Obejmuje się w niem następujące przedmioty.

1. *Położenie*

- a) jeograficzne daje wiadomość, między którymi stopniami i minutami długości i szerokości jeograficznej rozciągają się lasy, o których mowa.
- b) topograficzne wykazuje poblizkie miasta, góry, rzeki, jeziora, i t. p. na odbyt i dostawę drzewa wpływające.
- c) polityczne oznacza w której gubernii, obwodzie i powiecie lasy te znajdują się.

2. *Grunt.* Obchodzi nas kształt gruntu, czy ten jest równy, pagórkowaty lub wzgórzysty: w którą stronę świata ściany gór są pochylone; najwyższa wyniosłość ich nad zwierciadło morza lub nad płaszczyzną okoliczną; utwor gruntu, czy jest napływowy, pierworodny, i t. p; panujące gatunki kamieni, skał, i skład ich mineralny; czy grunt ma być uważany jako leśny bezwarunkowo, lub do innej uprawy zdalny; niemniej własności jego wpływające na wzrost znajdujących się na nim gatunków drzewa, na łatwą lub trudną uprawę, wyróbkę i wywózkę onego, jak

dalece na nim formują się bagna, czyli wynikają szkody z wylewów, ze splukiwania ziemi roślinnej, z wyrywania dróg i powstawania wąwozów, z formowania się zwiewnych piasków, ze wzrostu szkodliwych chwastów i krzewów.

3. *Klimat*, mianowicie:

- a) różnice klimatu miejscowego, podług różnej wyniosłości gruntu.
- b) kierunek burz i szkody przez nie zrzędzane.
- c) późne mrozy, szkody z obfitych śniegów i pary.
- d) wpływ blizkiego morza na wzrost drzewa.
- e) wpływ miejscowego klimatu na uprawę leśną, na wzrost różnych gatunków drzew, na obradzanie nasion, i na własności drzewa w ogólności.

4. *Wzrost drzewa*, mianowicie:

- a) przyrost każdego gatunku drzewostanu w różnych klasach gruntu, podług doświadczeń w drzewostanach normalnych zrobionych.
- b) wzrost pojedynczych drzew w wysokość i grubość w różnym wieku, ich wytrzymałość i zdrowe utrzymywanie się w długiej kolei.

- e) własności drzewa i użyteczność jego.
- d) porównanie przyrostu w różnych rodzajach gospodarstwa leśnego.

5. Szkody zrzadzane przez owady, pożary, burze, zwierzęta, i t. p.

6. Historia dotychczasowego zagospodarowania lasów i zdarzenia, które na nie wpływały, oraz opis obecnego stanu lasu w ogólności.

7. Stotunki własności. Tu wymienić należy:

- a) czy własność dziedziczna osóbnemi ustawaini nieograniczona.
- b) albo i o ile ograniczona, lenna, darowana z pewnemi obowiązkami, zastawna, i t. d.
- e. czyli i jakie cięży prawne ograniczenie zagospodarowania i użytkowania z lasów.

8. Służebności i ciężary, jakimi są:

- a) służebność wrębu
- b) „ paszy
- c) „ ściółki
- d) prawo wygonu, dróg, wystaw i bindug.
- e) prawo służące obcym do polowania i rybolóstwa.

f) prawo łamania kamieni, kopania gliny, żwiru, piasku.

g) prawo młynarzy do zatrzymania i podniesienia wody i t. d.

9. Prawa właściciela lasu do obcych gruntów, jak np. prawo używania dróg, wystaw, bindug, spławu, polowania, rybolóstwa, wyrabiania drzewa na obcych tartakach i t. p. Uwolnienie służby leśnej od gminnych i innych ciężarów publicznych.

10. Stosunki w jakich się lasy znajdują co do zaspokajania okolicznych potrzeb drzewnych, mianowicie:

a) kto i wiele pobiera drzewa, czy są inne lasy, z których potrzebujący drzewa, potrzeby swe zaspokoić mogą.

b) fabryki i zakłady przemysłowe, za pomocą drzewa utrzymujące się, wiele go potrzebują, wiele lasy obce dać im mogą; ilość osad i ludzi znajdujących utrzymanie przy tych fabrykach i zakładach.

c) jak rozległy i na jakie wyroby handel w odległe okolice lub w obce kraje.

d) wpływ robot leśnych na utrzymanie się większej lub mniejszej liczby fa-

milij; o ile bez zarobkowania leśnego obejść się mogą.

e) jak dalece pasza, ściółka, i inne uboczne użytki z lasów, ważne są dla rolnictwa i wyżywienia się biedniejszej klasy ludu.

f) porównanie użytków z lasów, z użytkami z rolnictwa; ze względem zaś na zdatność gruntu, czyli i które części lasu mogą być jeszcze obrócone do rolnictwa, dla powiększenia z nich dochodu.

g) stosunek obszerności lasów do obszerności gruntu rolnictwu poświęconego, w tych samych dobrach, do których należą lasy.

11. Odbyt na drzewo i dochody pobierane z lasu, jako to:

a) jaki dochód etatowy pieniężny i materialny, lasy przynoszą.

b) stosunek ceny drzewa opałowego do ceny użytkowego i budowlowego.

c) stosunek czystego dochodu z morga różnych gatunków drzew, w różnych rodzajach gospodarstwa leśnego.

d) wypadki otrzymywane z węglarstwa, smojarń, potażarni, ze splawu drzewa, z wyróbki onego na własny ra-

- chunek (administracyjnie), z zakładania magazynów na drzewo i plody leśne, i t. p.
- e) wypadki różnych sposobów sprzedaży przez licytację, podług stałej taxy, i t. p.
- f) co może być przedsięwzięte w celu podniesienia ceny drzewa i polepszenia odbytu przez urządzenie lepszych dróg lub spławu, przez skrócenie postępowania przy sprzedaży i wydatku drzewa, przez wyrabianie drzewa suchego na zapas, i t. p.
- g) jakie są dochody z przedmiotów ubocznych, z jakich mianowicie, sposób korzystania z nich, jaki one wpływ wywierają na produkcję drzewa.
- h) jaki jest stan lasów sąsiednich wywierających wpływ na odbyt i cenę drzewa w lasach opisujących się.
- i) czy podług nowego planu gospodarczego przewidziana jest zmiana dotychczasowego etatu pieniężnego przez zwiększenie lub zmniejszenie ilości drzewa użytkowego, i t. p.
- k) uwagi nad istniejącą taxą, czy ona przeszkadza w odbycie drzewa i w otrzymaniu ze sprzedaży onego możliwych korzyści.

12) Wykaz wydawanego bezpłatnie drzewa z przecięcia, ile możliwości, wielu lat, z uwagami, jakie w tym przedmiocie nastąpić się mogą co do użycia onego, przyzwoitej oszczędności, lub marnotrawstwa, i t. p.

13. Użytkowanie z łowów i rybołówstwa.

a) istniejące zwierzęta łowne, ich rodzaj i ilość.

b) etat dochodów i wydatków na łowiectwo, czyli ono i gdzie jest wydierżawione, lub przez oficjalistów właściciela zarządzane.

c) jakie są używane sposoby polowania na zwierzynę łowną.

d) szkody ze zwierząt łownych w polach i środki przeciw nim używane.

e) rybołówstwo — przedmiot i sposób polowania, w jaki sposób dochód z tego tytułu jest pobierany.

f) użytkowanie z barci — dochód z nich, wpływ bartnictwa na gospodarstwo leśne, szkody stąd doświadczane.

14. Interesujące przedmioty rozmaite, osobliwości naturalne, historyczne, istniejące plany, mapy, i t. p.

Niema potrzeby w każdym opisanu ogólnym mówić o każdym wymienionym

tu szczegóły. Są one tu wymienione dla wskazania urządzającemu, że na nie w ciągu swój pracy na gruncie, zwracać powinien uwagę. Ważne dla właściciela lasów lub władzy zarządzającej nimi, o ile nie znajdą miejsca w opisanii, mogą być ze stosownemi uwagami rozebrane w piśmie przedstawiającem całą pracę urządzenia.

Celem usprawiedliwienia obranego planu gospodarczego i innych czynności przy urządzeniu, objąć jeszcze należy w opisanii ogólném następujące przedmioty.

1. Pomiar i mapy — czy do urządzenia użyte pomiary i mapy dawne, lub sporządzono nowe.

2. Ograniczenie.

a) jakie ograniczenia dopełniono od strony dóbr obcych i jaka korzyść lub dogodność z tego wynika, jakie zamiany, sprostowania i t. p. byłoby jeszcze przedsięwzięć korzystnym.

b) jakie istnieją spory graniczne, w jaki sposób one mogą być załatwione; czyli i dla czego zajęto przestrzenie sporne pod zagospodarowanie, lub dla czego one z planu gospodarczego wypuszczono.

c) jakie istnieją lub sporządzono dokumenta, opisanie i mapy graniczne, i gdzie je złożono.

d) jakie towarzyszyły widoki i zasady przy odgraniczeniu (separacyi) gruntu leśnego, od części rolnictwu poświęconych; czy i dla czego zamierzono zmniejszyć lasy przez oddanie ich w części rolnictwu, lub utrzymać je na dotychczasowej przestrzeni; czyli i z jakich względów zamierzono zająć na las niwy, łąki i osady w lesie będące, lub zostawiono je do użytku ekonomicznego.

3. Z jakich względów obrano ten, a nie inny systemat urządzenia.

4. Z jakich powodów dano pierwszeństwo temu, a nie innemu rodzajowi gospodarstwa.

5. Co miano na uwadze przy podziale na leśnictwa, strażę i obręby.

Podział lasów wykazuje się obrazem ogólnym i mapą zbiorową, które się do opisanie ogólnego dołączają.

6. Co miano na względzie przy obraniu tej a nie innej kolei i podziale jej na okresy (peryody).

7. Jakie było postępowanie przy po-

działe obrębów na okręgi gospodarcze i ustosunkowaniu ich.

8. Czy układowi ogólnego planu gospodarczego, odpowiadają zarządzenia dane w planach gospodarczych szczegółowych na pierwszy okres.

9. Z jakich względów obrano ten, a nie inny rodzaj cięć odmłodniających. Jakie były widoki w przepisaniu trzebieży, wybrania drzew przestarzałych, i t. p. Co było powodem do przepisania upraw sztucznych (nadzwyczajnych), i sposobu ich wykonania.

10. Z jakich widoków rozłożono w ten a nie inny sposób działania gospodarcze na lata lub części pierwszego okresu.

11. W jakich wypadkach etat rocznego cięcia obecnie ustanowiony, oraz cały plan gospodarczy, zmianom ulegz. powinien.

12. Jakie korzyści lub szkody są spodziewane lub przewidziane ze ścisłego wykonywania obecnego planu, lub z odstąpienia od niego.

13. Jaki jest skład zarządu lasów, jaki być powinien, i jakie istnieją instrukcje do wykonywania planu gospodarczego.

Historia dotychczasowego zagospodarowania lasów i zdarzeń, które na nie

wpływały, doprowadziłyby nas praktycznie do wielu postrzeżeń w gospodarstwie leśnym. Nieodziedziczyliśmy *księgi historycznej, albo kroniki leśnictw*; dla postawienia przeto następców naszych w możliwości lepszego poznania zdarzeń, wypadków i różnego postępowania w gospodarstwie leśnym, a razem i skutków dla lasów stąd wynikłych, potrzeba zaprowadzenia ksiąg takich, z chwilą wprowadzenia w wykonanie nowego planu gospodarczego, znajduje usprawiedliwienie.

Przedmioty o którychby w księgach takich powinny być zebrane wiadomości, mogą być następujące:

1. Zmiany w granicach leśnych; ubytek lasów przez sprzedaż, wieczyste dzierżawy, darowizny i t. p; oraz ich przybytek przez kupno, spadek, i t. p; oddanie części lasów rolnictwu i zajęcie rol nieużytecznych pod las; dawniejsze gospodarstwo leśne i skutki dzisiejszego, z uwagami, o ile przez te zmiany, zmieniła się zdolność produkcyjna.

2. Dawniejsza ludność i przemysłowość mieszkańców, oraz terażniejsza.

3. Krótka wiadomość w których obrębach i oddziałach, i jakie wykonano cię-

cia, wiele otrzymano drzewa na morgu, wiele go wydano bezpłatnie, i wiele sprzedano.

4. Jaka była cena płodów leśnych, a jaka jest dzisiaj; jaka przyczyna, że się odbył drzewa powiększa lub zmniejsza.

5. Jakie i gdzie wykonano uprawy nadzwyczajne, jakim kosztem; które miejsca były zagajone, a które wyszły w tym roku z pod zagajenia.

6. Wypadki naturalne i nadzwyczajne, przez które lasy uszkodzone zostały. Wpływ klimatu na roślinność i na rodzaj gospodarstwa. Czy rok był urodzajny w nasiona. Stan powietrza w ciągu roku.

7. Jakie są w okolicy surogaty palne, jakie fabryki konsumujące drzewo znajdują się w granicach leśnictwa. O ile te surogaty i lasy prywatne otaczające, wywierają wpływ na odbył drzewa.

8. Zmiany w przepisach zarządu lasami. Zmiany urzędników. Wykonane pomiary, urządzenia i szacowania lasów.

9. Wykonywanie służebności ciążących lasy.

10. Przedmioty tyczące się łowiectwa. Żeby te księgi stały się użytecznymi następcom naszym, potrzeba, żeby we

wszystki \acute{e} m ścisłą nacechowane były rzetelnością. Nie mogą przeto wchodzić do nich oszacowania cięć i lasów przy stoliku komponowane, ani koszta upraw leśnych, skażone zlemi zamiarami.

Księgi historyczne prowadzą się w 2ch exemplarzach, z których jeden znajduje się na gruncie, drugi u władzy zarządzającej lasami. Projekta do tego, co ma być w księgach zapisane, podają leśniczowie z gruntu, przeglądają je, także na gruncie, urzędnicy zwierzchni nadzór mający, wreszcie przedstawiają władzy zarządzającej lasami, która stanowi, co i jak ma być wpisane.
